

伏斎樗山 Issai Chozan (1659-1741)

aka 丹羽十郎右衛門忠明 Niwa Jūrōzaemon Tadaaki

猫の妙術 Neko no myōjutsu

A csodálatos macska

Németből fordította: Hetényi Ernő (1912-1999)

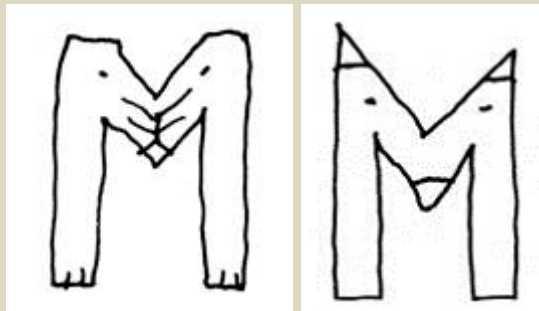
In: Dr. Hetényi Ernő: *A buddhizmus zen-aspektusa japán szövegek tükrében*, Kőrösi Csoma Sándor Buddhológiai Intézet, Buddhista Misszió, Budapest, [Házi soksz.], 1986, 38-43. oldal [Javított szöveg, online szerk.]

Forrása:

Karlfried Graf Dürckheim (1896-1988): Die wunderbare Kunst einer Katze [Japán kardvívó iskola szózhagyomány a 17. századból; 寺本文晴 TERAMOTO Takeharu és 桥本文雄 HASHIMOTO Fumio fordítása nyomán németre átdolgozta K. Dürckheim]

Shoken vívómester házában egy hatalmas patkány garázdálkodott. A mester, megunva az egyre jobban kellemetlenkedő állat üzelmeit, macskáját a házba vitte, és rázárta az ajtót. A patkány azonban nem ijedt meg a macskától, úgy megharapta, hogy az rémülten menekült.

A házigazda erre szomszédaitól szerzett néhány bátor macskát, és ezeket zárta be a házba.

A patkány egy sarokban lapult, de mihelyt egy macska közelíteni merészelt, támadott és megfutamította ellenfelét. A patkány oly félelmetes volt, hogy a macskák másodszer már nem is merészkedtek a közelébe.

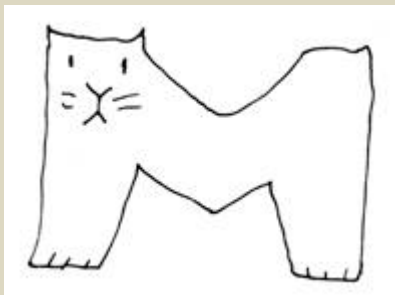

Shoken igen megharagudott, és maga fogott a patkány üldözéséhez. Az állat azonban olyan ügyesen kerülte ki a vívómester ütéseit, hogy mindig megmenekült.

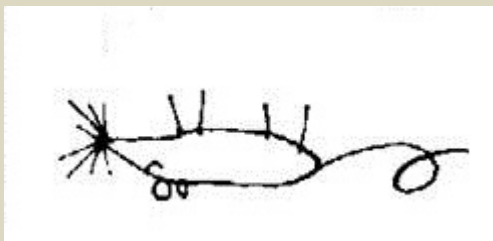
Ezután a házigazda ily szavakkal fordult szolgájához:

– Mondják, hogy él a környéken egy híres patkányfogó macska, menj és kerítsd elő!

A szolga távozott, és nemsokára megjelent a macskával. Az állat nem látszott sem különösen okosnak, sem különösen vadnak. Shoken nem is remélt tőle eredményt. De mivel mást nem tehetett, ezt is bezárta a házába.

A macska nyugodt léptekkel indult előre, mintha semmi veszélytől sem tartana. A patkány összehúzta magát, és mozdulni sem mert. A macska lassan folytatta útját, és végül egyszerűen torkon ragadta a patkányt.

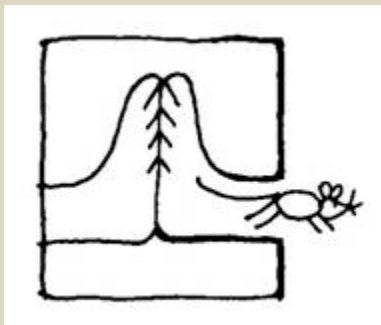
Este Shoken házában gyűlést tartottak a megvert macskák. A fő helyet az öreg győztes macskának ajánlották föl, és miután tisztelettel köszöntötték, ily szavakkal fordultak hozzá:
– Mi valamennyien jó hírnévnek örvendtünk, mesterségünket lelkiismeretesen gyakoroltunk, karmainkat gondosan élesítettük, hogy eredményesen küzdhessünk a patkányok és más ragadozók ellen. De soha nem gondoltuk volna, hogy ilyen patkány is létezik. Te vajon milyen módszert alkalmaztál? Kérünk, ne tartsd titokban tudományodat!

Az öreg macska elmosolyodott, és ezt válaszolta:

– Ti, ifjú macskák, valóban derék állatok vagytok, de nem ismeritek a helyes utat. Ezért, ha valami váratlannal kerültök szembe, elvétitek a célt. No de meséljétek csak el nekem, hogyan gyakoroltatok?

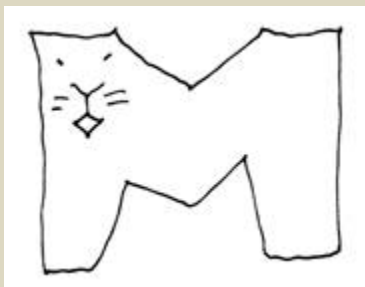
Egy fekete macska így válaszolt:

– Híres patkányfogó családból származom, és így magam is ezt a hivatást választottam. Két méternél magasabbra ugrom, képes vagyok kis lyukakba befurakodni. Éberem alszom, és nyomban fölpattanok, ha patkány közelít. Eddig még mindig elfogtam ellenfeletem. Ez a legutóbbi patkány azonban erősebbnek bizonyult nálam, és én csúfos vereséget szenvedtem. Szégyellem magam.

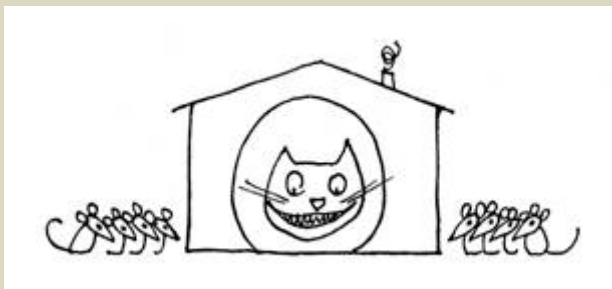
Az öreg macska válasza így hangzott:

– Gyakorlási módszered nem volt más, mint fizikai erő kifejtés. Szellemedet ez a kérdés foglalkoztatja: miként győzhetek? Ezek szerint még célhoz ragaszkodsz! Ha az öregek „technikát” tanítottak, úgy ezt azért tették, hogy ezzel az ösvény egy fajtáját ismertessék. Módszerük egyszerű volt, mégis a legmagasabb rendű igazságot tartalmazta. Az utókor azonban pusztán a technikára helyez súlyt. Eközben sok mindent kitaláltak, mint például: ha ezt vagy amazt gyakoroljuk, akkor ez vagy amaz lesz az eredmény. És végeredményben mi ez? Nem több, mint ügyeskedés. És mindenkor ez a helyzet, ha technikára és eredményre gondolunk, és közben kizárólag elménkre támaszkodunk. Szállj tehát magadba, és gyakorolj megfelelő módon!

Ezután a tigrisbundájú macska szólalt meg:

– A lovagi művészetben úgy vélem, a szellem a legfontosabb. Ezért gyakorlásaim során mindenkor ezt az erőt fejlesztettem. Szellemem, úgy érzem, acélkemény és szabad. Bírja ama erőt, amely a mennyet és földet eltölti. Ha ellenfelem szembetalálja magát ezzel az erővel, úgy megbénul, hogy a győzelem már eleve biztosított. Szinte öntudatlanul támadok, a technikával egyáltalán nem törődöm; ez utóbbi önmagától alakul. De ez a rejtélyes patkány alak nélkül közelített, és nyom nélkül távozott. Arra, hogy tulajdonképpen mi történhetett, nem találok magyarázatot.

Az öreg macska válasza így hangzott:

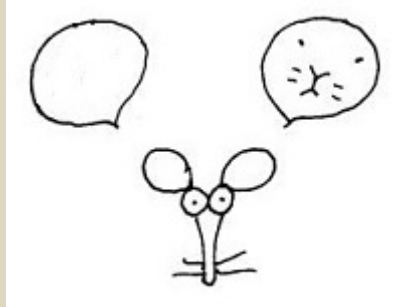
– Az erő, melyet gyakorlásaid során megszereztél, valóban az, mely a mennyet és a földet megtölti. De a te birtokodban mégsem volt más, mint pusztán pszichikai erő, amely nem is mondható kiváló. Már az a tény, hogy a birtokodban lévő erőnek tudatában vagy, megghiúsíthatja a győzelmet. Személyes éned részt vesz a küzdelemben. Mi történik akkor, ha az ellenfél ereje a nagyobb? Azt képzeld, hogy csupán te birtoklod az erőt, és mindenki más gyengébb nálad? A te szabad és acélos, mennyet és földet eltöltő erőd nem maga a Hatalmas Erő, hanem csupán annak tükröződése szellemedben, Szellemed csak bizonyos körülmények között töltődik fel ama erővel, Így a Hatalmas Erő, amelyről Mencius beszél, és a te erőd különböző forrásból erednek. Egy ősi közmondás szerint a sarokba szorított patkány a macskát is megmarja. Ha az ellenfél halálos csapdában van, úgy megfélemledik életéről, bajáról; nem gondol győzelemre vagy vereségre. Ennek következtében pedig akarata acélkemény. Hogyan is volna tehát vélt szellemi erőddel legyőzhető?

Ezt követően egy idősebb, szürke macska szólalt meg:

– Valóban úgy van, ahogy mondod. Még a legnagyobb pszichikai erő is formával bíró. És a formával bíró megragadható. Én ezért már régóta a lelkemet fejlesztettem. Tehát nem azt az erőt fejlesztettem, amely a másik szellemét legyőzi. Nem is bocsátkozom küzdelembé.

Ellenkezőleg: megbékélni igyekszem ellenfelemmel, szinte egygé válok vele, és semmiképpen sem tanúsítok ellenállást. A patkány, legyen bár erős, ha támad, nem találhat esetemben semmit, amire támaszkodhatnék. De ez a legutóbbi patkány mégis túltett rajtam. Jött, ment – fölfoghatatlan módon –, mint egy istenség. Ilyesmi még nem fordult elő velem.

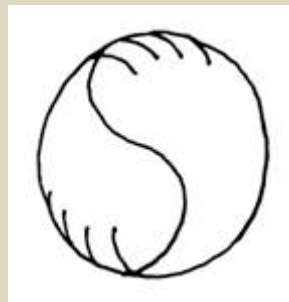

Az öreg macska azt felelte erre:

– Amit te megbékélésnek nevezel, nem a lényegiségből fakad, nem a Nagy Természet része. Csinált, mesterséges megbékélés, tehát csel. Tudatosan igyekszel az ellenség támadószellemét megbénítani. És éppen ezért, mert erre gondolsz – bárha csak felületesen is – az ellenfél szándékodat fölismeri. Tudd meg, hogy minden tudatos szándék akadályozza a Nagy Természet rezgéseit, és ilyenformán megakasztja a spontán mozdulat folyamatát. Ha azonban semmire sem gondolunk, akkor mozgásunkat e lényegi rezgés irányítja. Ez esetben valóban nincs megragadható formád, tehát ellenformaként sem jelentkezhet semmi. Hol van ez esetben az ellenfél, aki képes volna ellenállni?

A macskák feszülten figyeltek, s az öreg macska kisvártatva folytatta előadását:

– Ne higgyétek, hogy amit tőlem hallottatok, az a legmagasabb rendű. Nem is olyan régen a szomszédos faluban élt egy kandúr. Egész nap aludt. Olyasmi, amit szellemi erőnek nevezünk, nem látszott a megjelenésén. Soha nem látta senki, hogy patkányt fogott volna. De ahol tartózkodott, sehol sem volt patkány található. És ahol csak megjelent, ahol csak feltűnt, ugyanez volt a helyzet: nyoma sem volt patkányoknak.

Egy alkalommal fölkerestem, és magyarázatot kértem. Nem válaszolt. Újra kérdeztem, de ismét csak hallgatott. Nem az volt a látszat, mintha nem akart volna válaszolni, hanem inkább úgy tűnt, mintha nem tudná, mit is feleljen. „Aki tudja, az nem szól – és aki szól, az nem tudja.” Ez a kandúr megfeledezett önmagáról és megfeledezett a kívülágról.

„Semmivé” vált, és így elérte a szándék nélküliség legfelső fokát. Elmondhatjuk, hogy e fokon valósul meg az isteni lovagi ösvény célja: ölés nélkül győzni.

A magyar fordító elhagyta a szöveg befejező okfejtését.

Réber László illusztrációit Terebess Gábor válogatta az alábbi kiadványokból:

Matematikai logika kezdőknek 1-2. / Varga Tamás ; Budapest : Tankönyvkiadó, 1962-1969 között: 5 kiadás.

Egyperces novellák / Örkény István ; 2. bőv. kiad.; Budapest : Magvető, 1969.

Gedanken im Keller. Mini-Novellen / István Örkény ; ausgew., übers.: Vera Thies, ill.: László Réber. Berlin : Eulenspiegel, 1979, 1984, 1992.

Macskabölcső : Regény / Kurt Vonnegut ; [fordította Borbás Mária] ; [a verseket Orbán Ottó fordította] ; Budapest : Európa Kiadó, 1978.

Murphy törvénykönyve avagy Miért romlik el minden? / Arthur Bloch ; [ford. Hernádi Miklós]. Budapest : Gondolat, 1985.

Beszélgetések gyerekekkel / R. D. Laing ; [ford. Ferencz Győző]. Budapest : Helikon, 1988.

Murphy magyar törvényei, avagy Miért romlik el minden újra / J. Z. Elky [= Zelki János]. Budapest : Háttér, 1989.